

Handläggare: Eva Svedman
Telefon: 508 10 320

Till
Östermalms stadsdelsnämnd,
sammanträde 2010-03-11

Remiss av förslag till revidering av stadens egna riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd

(Remiss från Kommunstyrelsen dnr 225-2735/2009 Rotel VII)

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner tjänsteutlåtandet som svar på remissen.

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Anna-Lena Christensson Österberg
avdelningschef

Sammanfattning

Tjänsteutlåtandet gäller en remiss från kommunstyrelsen (KS) ang. förslag till revidering av stadens egna riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd. De nu gällande riktlinjerna fastställdes av Kommunfullmäktige (KF) 2007. Ett förslag till reviderade riktlinjer har tagits fram av den centrala Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen (SAF). Stadsdelsförvaltningen (SDF) anser att de föreslagna förändringarna inte kommer att innebära några stora förändringar av handläggningen av ekonomiskt bistånd. Snarare ser SDF förslaget som ett förtydligande av nuvarande riktlinjer och praxis. Dock lämnar SDF ett antal synpunkter och förslag till ytterligare förtydliganden, vilka är sammanfattade under rubriken Förvaltningens synpunkter och förslag.

Ärendets beredning

Förslaget till remissvar har utarbetats inom SDF:s socialtjänstavdelning. Ärendet har behandlats av handikapprådet och av förvaltningsgruppen med facken samt tillställts landstinget för kännedom.

Bakgrund

Tjänsteutlåtandet gäller en remiss från kommunstyrelsen (KS) ang. förslag till revidering av stadens egna riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd. De nu gällande riktlinjerna fastställdes av Kommunfullmäktige (KF) 2007. Ett förslag till reviderade riktlinjer har tagits fram av den centrala Socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen (SAF).

Stadens riktlinjer för handläggning av ekonomiskt bistånd innehåller anvisningar för arbetet med ekonomiskt bistånd enligt Socialtjänstlagen (SoL) och utgår från lagstiftning, rättspraxis och beslut om tillämpningar i KF eller KS. Syftet med att staden tar fram egna riktlinjer är att få en bra och likartad handläggning i hela staden t ex när det gäller bi-

dragsnivåer, krav på den enskilde och insatser som erbjuds från socialtjänstens sida. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning för arbetet.

Riktlinjerna är dock endast riktlinjer, även om de normalt bör följas. De gäller naturligtvis endast för Stockholms stad, grannkommunerna kan ha andra riktlinjer. Vid ett överklagande av ett beslut om ekonomiskt bistånd tas ringa hänsyn till en kommuns egna riktlinjer utan den rättsliga prövningen görs mot det regelverk som gäller för hela landet dvs lagstiftning, förarbeten, riktlinjer från Socialstyrelsen, prejudicerande rättsfall m m.

Riktlinjerna genomgick en översyn enligt som fastställdes av KF 2007-10-01. Därefter har förändringar skett i lagstiftningen och i omvärlden. Verksamhetsområdet är känsligt för utvecklingen i samhället och det sker ständigt förändringar som påverkar handläggningen av ekonomiskt bistånd. Dessutom framförs kontinuerligt önskemål om förtydliganden kring vissa frågor från verksamheterna som använder riktlinjerna i sin dagliga verksamhet. Sammantaget har detta inneburit att en ny översyn av riktlinjerna har gjorts av SAF.

Ärendet

Nedan följer en sammanfattning av förslagen till förändringar och kompletteringar i respektive avsnitt. I det bifogade riktlinjedokumentet har ändringar markerats med ett streck i kanten.

- I de fall förvaltningen har synpunkter på något av förslagen finns detta att läsa direkt under det föreslagna.

Barnperspektivet

Det är föräldrarna som inom ramen för sin förmåga och ekonomiska resurser har huvudansvaret för att säkerställa de nödvändiga levnadsvillkoren för barnet. I samband med att en barnkonsekvensanalys görs är viktigt att forskningsresultat vägs in. En stark positiv faktor för barnen är om föräldrarna har arbete och fast inkomst.

- Förvaltningen anser att ett tillägg bör göras med en rutin att alltid koppla in SDF:s familjeenhet eller motsvarande i de fall där det kan handla om omsorgsbrist, då t ex föräldrar inte har betalt el eller hyra som i sin tur kan föranleda avstängning av el och eventuell avhysning.

Kvinnofridsperspektivet

I det akuta skedet är skyddsbehovet det primära, inte den ekonomiska utredningen.

Avslag på ansökan om försörjningsstöd

Underhållsskyldigheten gentemot övriga familjemedlemmar går före familjemedlemmarnas rätt till försörjningsstöd.

Noggrannhet vid handläggningen

Förtydliganden har gjorts av vad uppdraget att förebygga felaktiga utbetalningar innebär vid handläggningen av ärenden. Se sidan 9 och 10 i förslaget till nya riktlinjer, (omfattande text).

- SDF anser att riktlinjerna bör göras offentligt kända, genom att t ex läggas ut på stadens hemsida.

Boende

Hos den sökande som inte har ett förstahandskontrakt på bostaden, dvs bor i andra hand, inneboende eller dylikt, ska hembesök alltid göras i samband med förstagångsansökan. Syftet är att utreda familje- och bostadsförhållande, vistelse samt bedöma om den uppgivna hyreskostnaden kan anses rimlig.

- SDF anser att hembesök någon gång ska göras i samtliga försörjningsstödsärenden som inte är av tillfällig karaktär.

Hushållsel

Konsumentverkets tabell/genomsnittlig förbrukning i kilowatt har lyfts ut från själva riktlinjerna och kommer i stället att distribueras tillsammans med övrigt vägledande material i samband med den årliga förändringen av rixnormen.

- SDF anser att för mycket handläggningstid går åt till att utreda elkostnader. Kostnaden bör som tidigare beräknas inom norm.

Boendekostnader

Enligt JO är en uppmaning att exempelvis byta till billigare boende eller att avyttra en tillgång för att få rätt till bistånd framöver ett förvaltningsbeslut och därmed överklagbart. Därför ska en besvärshänvisning bifogas en myndighets uppmaning som påverkar en enskild persons handlande. Enligt riktlinjerna ska den sökande uppmanas att sänka sin bostadskostnad om den bedöms vara oskälig och behovet av försörjningsstöd inte bedöms vara tillfälligt, varvid införande av en besvärshänvisning alltså blir aktuell.

- SDF anser att det bör förtydligas *vilka* underlag ska krävas in när realiserbar tillgång ska avyttras.

Inneboende

Förtydligande definition av vad som menas med inneboende i normberäkningssammanhang har införts. Vad som anges i avsnittet gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. För att betraktas som inneboende i normberäkningssammanhang ska den sökandes hushåll som huvudregel disponera ett eget rum i bostaden.

Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Den faktiska hyran ska beviljas om den inte är oskälig. Vid bedömning av skälig kostnad ska kostnaden för studentrum eller rum på hotellhem som huvudregel vara vägledande.

- SDF anser att förslaget om bedömning av skälig kostnad för studentrum eller hotellhem bör utredas vidare då dessa boenden tenderar att vara kostsamma.

Begravningskostnader

- Ekonomiskt bistånd ska inte beviljas till kostnad för balsamering. Om de anhöriga väljer att begära balsamering föreslås att de även får ta ansvar för kostnaden.

- Förtydligande gjorts av vad som gäller för kostnader vid begravning i utlandet. Rätten till bistånd omfattar kostnader som är nödvändiga för att begrava den avlidne på bostadsorten. Merkostnader för att begrava den avlidne på annan ort eller utanför Sverige ingår inte i rätten till bistånd. Även om begravningen sker utomlands ska som huvudregel de faktiska kostnaderna styrkas. Kostnader som överstiger den kostnad som skulle ha beviljats om begravningen ägt rum på hemorten godtas inte vid prövning av rätt till ekonomiskt bistånd.

Behandling av spelberoende etc

I nu gällande riktlinjer anges att en ansökan om behandling av spelberoende etc skall prövas som ekonomiskt bistånd. En omarbetning av nuvarande text föreslås med anledning av ett tillägg till 4 kap, 1 § socialtjänstlagen som föreslås träda i kraft den 1 januari 2010. Där framgår det att ekonomiska behovsprövningar av annat än ekonomiskt bistånd inte får göras om kommunen har rätt att ta ut avgift för den ifrågavarande insatsen enligt 8 kap SoL.

- SDF anser att spelberoende huvudsakligen bör handläggas på samma sätt som alkohol- och drogberoende dvs av SDF:s vuxenenheter eller motsvarande, inte av försörjningsstödsenheten.
- SDF anser att nätterapi kan finnas med som ett behandlingsalternativ.

Skolkort-SL

Bistånd till SL-kort för gymnasieungdomar ska inte beviljas eftersom gymnasieelever i ungdomsgymnasiet vanligtvis erhåller SL-kort från skolan. I annat fall kan behovet tillgodoses genom det extra tillägg till studiebidraget som gymnasieungdomar i familjer med låga inkomster har rätt till.

Tandvård

Vid ansökan om bistånd till tandvård ska behandlingen omfattas av det statliga tandvårdsstödet enligt 1 kap 3 § lagen om statligt tandvårdsstöd för att kostnaden ska godkännas.

- SDF anser att det i kostnadsförslaget från tandläkaren alltid ska framgå att en identitetskontroll har gjorts för att säkerställa att rätt person avses för tandvårdsbehandlingen.

Arbetslösa

Personer som har sagt upp sitt arbete på egen begäran, men som inte har rätt till arbetslöshetsersättning, ska bedömas enligt samma princip som personer med rätt till arbetslöshetsersättning.

- SDF anser att datum för ledighetsdagar bör anges i riktlinjerna.

Deltagande i arbetssökarverksamhet

Beträffande ledighet från arbetssökarverksamhet i samband med helgdagar är det de av riksdagen beslutade helgdagarna som gäller.

Kommunalt vårdnadsbidrag

Vårdnadsbidrag ska inte godtas som ett hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid.

Vuxenstuderande

Med hänsyn till det rådande arbetsmarknadsläget föreslås en utökad möjlighet att i vissa fall bevilja kompletterande försörjningsstöd till arbetslösa sökande som uppbär studiemedel. En förutsättning är att den sökande måste uppbära både studiemedlets bidrags- och lånedel samt eventuellt tilläggsbidrag för barn.

- SDF anser att den föreslagna förändringen är bra i ett svårt arbetsmarknadsläge, speciellt när det gäller barnfamiljer. Men vid en förbättrad konjunktur bör denna förändring återgå till 2007 års riktlinjer. Förvaltningen menar dock att försörjningsstöd i samband med eftergymnasiala studier bör bedömas restriktivt.

Ungdomar under 21 år som går i skolan

Förtydligande av hur bistånd till dessa ungdomar ska hanteras i olika situationer.

Ungdomar under 18 år som bor i stöd- eller träningsboende

Kostnaderna för dessa barns uppehålle ska täckas inom placeringens ram och inte genom försörjningsstöd.

- SDF anser att det bör förtydligas avseende kostnader rörande ungdomar som har omhändertagits enligt LVM och eller LVU.

Utländska medborgare

Förtydliganden har gjorts gällande hanteringen av bistånd till EU-medborgare. Se sidan 46 i förslaget till nya riktlinjer, (omfattande text).

Anvisningar för handläggningen

Avsnittet som rör själva ärendehandläggningen har omarbetats och kompletterats med mer utförliga anvisningar bl a utifrån de erfarenheter och den verksamhetsutveckling som har skett när det gäller arbetet mot felaktiga utbetalningar. Beträffande anvisningar av större betydelse kan följande nämnas:

- Ansökningsblanketten ska alltid vara fullständigt ifylld. En ofullständigt ifylld ansökningsblankett får inte utgöra underlag för utbetalning av bistånd.
- Alla sökande ska underteckna dokumentet "Bekräftelse på mottagen information". Bekräftelsen ska finnas i varje personakt och får inte rensas.
- Om den sökande inte har ett förstahandskontrakt på sin bostad ska hembesök alltid göras i samband med förstagångsansökan. Enligt önskemål från samtliga SDF föreslås som ny rutin att hembesök i samband med flytt från en förvaltning till en annan ska göras av mottagande förvaltning innan första hyran beviljas av avlämnande förvaltning.
- Kontoöversikt och kontoutdrag ska kontrolleras minst var tredje månad.
- SFI-bonus ska inte reducera försörjningsstödet.
- Enligt tillägg i socialtjänstlagen ska hemmavarande barns och skolors inkomster av eget arbete inte beaktas som inkomst till den del som understiger ett halvt prisbasbelopp per kalenderår.
- Avslagsgrunden för registrering i paraplysystemet, "eftersom behovet inte kan anses vara sådant behov som avses i SoL", föreslås ersättas med den mer adekvata formuleringen "eftersom detta inte kan anses nödvändigt för att tillförsäkra den sökande en skälig levnadsnivå".
- Förtydligande av kraven när det gäller handläggningen av inkommen överklagan. Enligt JO bör handläggningstiden i normalfallet inte överstiga en vecka.
- Försäkringskassan har infört en ny rutin för återsökning av pengar som socialtjänsten har beviljat i avvaktan att försäkringskassan prövar en förmån.
- Ett särskilt avsnitt har införts kring förutsättningarna för arbetet med felaktiga utbetalningar (FUT). Avsnittet innehåller dels en översiktlig ärendegång med de olika momenten i FUT-utredningen dels vad en brottsanmälan bör innehålla.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen (SDF) anser att de föreslagna förändringarna inte kommer att innebära några stora förändringar av handläggningen av ekonomiskt bistånd. Snarare ser SDF förslaget som ett förtydligande av nuvarande riktlinjer och praxis. Synpunkter och förslag till förtydliganden är sammanfattade nedan. Generellt anser SDF att språket i riktlinjerna kan förenklas. Intentionen bör vara att de ska kunna förstås inte endast av hand-

läggare utan även av allmänheten.

Barnperspektivet

- Förvaltningen anser att ett tillägg bör göras med en rutin att alltid koppla in SDF:s familjeenhet eller motsvarande i de fall där det kan handla om omsorgsbrist, då t ex föräldrar inte har betalt el eller hyra som i sin tur kan föranleda avstängning av el och eventuell avhysning.

Noggrannhet vid handläggningen

- SDF anser att riktlinjerna bör göras offentligt kända, genom att t ex läggas ut på stadens hemsida.

Boende

- SDF anser att hembesök någon gång ska göras i samtliga försörjningsstödsärenden som inte är av tillfällig karaktär.

Hushållsel

- SDF anser att för mycket handläggningstid går åt till att utreda elkostnader. Kostnaden bör som tidigare beräknas inom norm.

Boendekostnader

- SDF anser att det bör förtydligas *vilka* underlag ska krävas in när realiserbar tillgång ska avyttras.

Inneboende

- SDF anser att förslaget om bedömning av skälig kostnad för studentrum eller hotellhem bör utredas vidare då dessa boenden tenderar att vara kostsamma.

Behandling av spelberoende etc

- SDF anser att spelberoende huvudsakligen bör handläggas på samma sätt som alkohol- och drogberoende dvs av SDF:s vuxenenhet eller motsvarande, inte av försörjningsstödsenheten.
- SDF anser att nätterapi kan finnas med som ett behandlingsalternativ.

Tandvård

- SDF anser att det i kostnadsförslaget från tandläkaren alltid ska framgå att en identitetskontroll har gjorts för att säkerställa att rätt person avses för tandvårdsbehandlingen.

Arbetslösa

- SDF anser att datum för ledighetsdagar bör anges i riktlinjerna.

Vuxenstuderande

- SDF anser att den föreslagna förändringen är bra i ett svårt arbetsmarknadsläge, specifikt när det gäller barnfamiljer. Men vid en förbättrad konjunktur bör denna förändring återgå till 2007 års riktlinjer. Förvaltningen menar dock att försörjningsstöd i samband med eftergymnasiala studier bör bedömas restriktivt.

Ungdomar under 18 år som bor i stöd- eller träningsboende

- SDF anser att det bör förtydligas avseende kostnader rörande ungdomar som har omhändertagits enligt LVM och eller LVU.

Avseende vårdbidrag *som reducerar* försörjningsstödet bör det förtydligas att hela vårdbidraget ska räknas. Likaså bör avsnitten avseende *tillgångar* sammanföras, texten justeras, och inte finnas på två olika sidor i dokumentet. Ett förtydligande bör göras avseende *överskjutande inkomst* från föregående månad. Vad är ett stort belopp? Förvaltningen föreslår vidare att staden centralt *arrangerar utbildningar* avseende, återkrav/återsökningar, dokumentation och de nya riktlinjerna. Under rubriken *Gifta men ej sammanboende* behandlas försörjningsplikten makar emellan. Dock saknas uppgift om var utredningsansvaret ligger under betänketiden, då makar separerar och den ena parten söker försörjningsstöd i en annan del av staden.

Bilagor

- SAN:s beslut 2009-12-15
- SAF:s tjänsteutlåtande 2009-10-20
- SAF:s förslag till reviderade riktlinjer